

Hem>Domstolsförfaranden>Brottmål>Rättsligt samarbete>Europeisk arresteringsorder

Eiropas apcietināšanas orderis

Eiropas apcietināšanas orderis (EAO) ir vienkāršota juridiska nodošanas procedūra ar mērķi veikt kriminālvajāšanu vai izpildīt brīvības atņemšanas sodu vai aizturēšanas rīkojumu. Eiropas apcietināšanas orderis, ko izsniegusi kādas ES dalībvalsts tiesu iestāde, ir derīgs visā ES teritorijā. EAO darbojas kopš 2004. gada 1. janvāra. Ar to aizstāja laikietilpīgas izdošanas procedūras, kuras līdz tam pastāvēja starp ES valstīm.

Kā tas darbojas

Vienas ES valsts tiesu iestāde nosūta lūgumu **apcietināt personu, kas atrodas citā dalībvalstī**, un **nodot to** kriminālvajāšanai vai izpildīt brīvības atņemšanas sodu vai ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli, kas izdots pirmajā valstī. Šā mehānisma pamatā ir tiesas nolēmumu savstarpējas atzīšanas princips. Tā darbojas visās ES valstīs, izmantojot tiešus kontaktus starp tiesu iestādēm.

Piemērojot EAO, iestādēm ir jāievēro **aizdomās turēto un apsūdzēto personu procesuālās tiesības**, piemēram, tiesības uz informāciju, tiesības uz advokātu, tiesības uz tulka pakalpojumiem, kā arī tiesības uz juridisko palīdzību, kā paredzēts tās valsts tiesību aktos, kurā attiecīgā persona apcietināta.

Ar ko EAO atšķiras no tradicionālās izdošanas?

Stingri termiņi

Valsts, kurā persona tiek apcietināta, izpildes valstij ir jāpieņem galīgais lēmums par EAO izpildi 60 dienu laikā pēc personas apcietināšanas.

Ja persona piekrīt savai nodošanai, lēmums jāpieņem 10 dienu laikā.

Pieprasītā persona ir jānodod iespējami drīz dienā, par kuru vienojušās attiecīgās iestādes, un ne vēlāk kā 10 dienas pēc galīgā lēmuma par EAO izpildi.

Abpusējas sodāmības pārbaude — vairs nav nepieciešama 32 noziedzīgu nodarījumu kategorijām

32 noziedzīgu nodarījumu kategorijām, abās valstīs netiek pārbaudīts, vai nodarījums ir noziedzīgs nodarījums. Vienīgais nosacījums ir tāds, ka par nodarījumu izsniegšanas valstī **maksimālais brīvības atņemšanas sods ir vismaz trīs gadi**.

Attiecībā uz citiem nodarījumiem nodošana var būt atkarīga no nosacījuma, ka darbība izpildes valstī ir noziedzīgs nodarījums.

Nenotiek politiska iejaukšanās.

Lēmumus pieņem vienīgi tiesu iestādes, neņemot vērā politiskus apsvērumus.

ES

valstis vairs nevar atteikties nodot savus valstspiederīgos, izņemot gadījumus, kad tās pārņem cietumsoda izpildi pret pieprasīto personu.

Garantijas

Izpildes tiesu iestāde var pieprasīt garantijas, ka:

a. pēc noteikta laika personai būs **tiesības lūgt pārskatīšanu**, ja piespriests sods ir **mūža ieslodzījums**. b.

meklētā persona var izpildīt jebkādu **cietumsodu izpildes valstī**, ja tā ir minētās valsts valstspiederīgais vai pastāvīgais iedzīvotājs.

Ierobežoti atteikuma pamati

Izpildes tiesu iestāde var atteikties nodot pieprasīto personu tikai tad, ja ir piemērojams kāds no obligātas vai fakultatīvas neizpildīšanas pamatiem:

Obligātas neizpildīšanas pamatojums:

amnestija (izpildes valsts būtu varējusi sākt kriminālvajāšanu, un šajā valstī uz attiecīgo nodarījumu attiecas amnestija).

persona jau ir **notiesāta par vienu un to pašu nodarījumu** (*ne bis in idem*)

nepilngadīga persona (persona vēl nav sasniegusi vecumu, kad izpildes valstī iestājas kriminālatbildība);

Fakultatīvas neizpildīšanas pamatojums, piemēram:

abpusējas sodāmības neesamība par nodarījumiem, izņemot Pamatlēmuma par EAO 2. panta 2. punktā uzskaitītās 32 nodarījumu kategorijas;

par teritoriālo kompetenci

izpildes valstī uzsākts kriminālprocess;

ierobežojumu nolikums u. c.

Rokasgrāmata par to, kā izsniegt un izpildīt EAO

Eiropas Komisija 2023. gada 17. novembrī publicēja jaunu Rokasgrāmatas par to, kā izdot un izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi (EAO). Paredzēts Eiropas praktizējošiem juristiem, lai atvieglotu un vienkāršotu attiecīgo tiesu iestāžu ikdienas darbu. Rokasgrāmatā ir sniegti sīki izstrādāti norādījumi par EAO izsniegšanas un izpildes procesuālajiem posmiem, un tā palīdz praktizējošiem juristiem katrā nodošanas procedūras posmā. Šī pārskatītā 2023. gada versija atspoguļo arī strauji mainīgo EST judikatūru par EAO un izmaiņas SIS sistēmā.

Rokasgrāmata visās valodās ir pieejama šeit: "[EUR-Lex](#)" **pastāvīgā saite**

Statistika par EAO darbību

Vidēji 2018. gadā pieprasītās personas tika nodotas:

ar piekrišanu — **16,4 dienās**

bez piekrišanas — **45 dienu laikā**.

Vidēji 2019. gadā pieprasītās personas tika nodotas:

ar personas piekrišanu — **16,7 dienās**;

bez piekrišanas — **55,75 dienās**.

Vidēji 2020. gadā pieprasītās personas tika nodotas:

ar piekrišanu — **21,25 dienās**

bez piekrišanas — **72,45 dienās**.

2021. gadā pieprasītās personas tika nodotas vidēji:

Ar piekrišanu — **20,14 dienās**

Bez piekrišanas — **53,72 dienas**.

Atbildes uz anketas jautājumiem par EAO: 2014. [PDF](#) (1582 Kb) [en](#) | 2015. [PDF](#) (1479 Kb) [en](#) | 2016. [PDF](#) (1732 Kb) [en](#) | 2017. [PDF](#) (1268 Kb) [en](#).

2018. [PDF](#) (1552 Kb) [en](#) • 2019. [PDF](#) (1082 Kb) ([en](#)) 2020. g. [PDF](#) (1479 Kb) [en](#) • 2021. [PDF](#) (1450 Kb) [en](#)

Dati nav pieejami par visām valstīm; tomēr izsniegtie EAO dati ir pilnīgi par 2015., 2016. un 2017. gadu.

EAO	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
-----	------	------	------	------	------	------	------	------

Izdots	14.948	16.144	16.636	17.491	17.471	20.226	15.938	14.789	Programmas "Tiesiskums" finansētie projekti
Izpildīts	5.535	5.304	5.812	6.317	6.976	5.665	4.397	5.144	InAbsentīEAW pētniecības projekts ir salīdzinošs juridisks pētījums par EAO, kas attiecas uz personām, kuras nav piedalījušās tiesvedībā, kuras rezultātā tika

pieņemts notiesājošs spriedums (*in absentia* process). Prakse rāda, ka bieži rodas problēmas šādu EAO izdošanā un izpildē. Pētniecības projekta mērķis bija analizēt šo problēmu cēloņus un formulēt kopējus standartus šādu EAO izsniegšanai, lai nodrošinātu to raitu un taisnīgu izpildi. Pētījums tika veikts, izpētot lietas Beļģijā, Īrijā, Nīderlandē, Polijā, Rumānijā un Ungārijā.

EAO un apcietinājuma apstākļi

Lai gan visām dalībvalstīm ir jāievēro Eiropas Cilvēktiesību konvencija (ECTK), praksē pastāv būtiskas atšķirības attiecībā uz pirmstiesas apcietinājumu, un materiālie apcietinājuma apstākļi dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Kā EST atzinusi spriedumā *Aranyosi/Căldăraru* lietā, šīs atšķirības apcietinājuma apstākļos faktiski ietekmē dalībvalstu savstarpējo uzticēšanos un EAO darbību. Kopš 2016. gada EAO izpilde ir atlikta vai atteikta, pamatojoties uz reālu pamattiesību pārkāpumu risku gandrīz 300 lietās.

Lai uzlabotu tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās un uzlabotu ieslodzījuma apstākļus visā ES, Komisija 2022. gada 8. decembrī pieņēma **leteikumu par tādu aizdomās turēto un apsūdzēto personu procesuālajām tiesībām un materiālajiem apcietinājuma apstākļiem, uz kurām attiecas pirmstiesas** apcietinājums. Šajā ieteikumā sniegts konsolidēts pārskats par atsevišķiem Eiropas obligātajiem standartiem attiecībā uz apcietinājuma materiālajiem apstākļiem un procesuālajām tiesībām pirmstiesas apcietinājumā, galveno uzmanību pievēršot galvenajām prioritārajām jomām ieslodzīto pamattiesību aizsardzībai.

Saistītas saites

[Pamatlēmums par Eiropas apcietināšanas orderi](#)

[Ziņojums par Padomes pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm īstenošanu](#)

[Komisijas leteikums par tādu aizdomās turēto un apsūdzēto personu procesuālajām tiesībām un materiālajiem apcietinājuma apstākļiem, uz kurām attiecas pirmstiesas apcietinājums](#)

[Komisijas neoficiāls dokuments TI jomā saistībā ar Komisijas leteikuma par tādu aizdomās turēto un apsūdzēto personu procesuālajām tiesībām un materiālajiem apcietinājuma apstākļiem, uz kurām attiecas pirmstiesas apcietinājums, pieņemšanu](#)

Lapa atjaunināta: 08/01/2024

Šis ir satura mašīntulkojums. Šīs lapas īpašnieks neuzņemas pilnīgi nekādu atbildību par šī mašīntulkojuma kvalitāti.